

แนวทางการพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว:
กรณีศึกษาสวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์
ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

The Guidelines for Developing Recreational Resources for Tourism:
A Case Study of Si Nakhon Khuean Khan Park and Botanical Garden,
Bang Krachao Subdistrict, Phra Pradaeng District,
Samut Prakan Province.

- ชลิต ฉะชัยภูมิ (Chalit Chiabphimai), ศศ.ม (M.A.)*
- ยี่เถา เหวย (Yitao Wei), บธ.ม. (M.B.A)
- สุตสันต์ สุทธิพิศาล (Sutsan Suttipisan), ปร.ด. (Ph.D.)

Received : 5 February 2024

Revised : 28 February 2024

Accepted : 4 March 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวทางของการพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวกรณีศึกษาสวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นกรณีศึกษานำไปสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่และสอดคล้องตามแผนพัฒนานันทนาการแห่งชาติ โดยใช้วิธีการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อศึกษาบริบทเชิงพื้นที่และแนวคิดและทฤษฎีที่สอดคล้องกับประเด็นที่ทำการศึกษาเพื่อให้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา และการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจศักยภาพของพื้นที่โดยใช้แบบประเมินเป็นเครื่องมือในการศึกษา นำไปสู่การเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวให้แก่สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาศักยภาพและมาตรฐานบุคลากรนันทนาการ แนวทางการพัฒนาแหล่งนันทนาการ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับนันทนาการให้มีมาตรฐาน แนวทางการบริหารจัดการนันทนาการให้มีมาตรฐาน แนวทางการจัดหาแหล่งทุน/งบประมาณ สนับสนุนภารกิจพัฒนางานนันทนาการทั้งระบบ และแนวทางการพัฒนาภูมิ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับนันทนาการ

คำสำคัญ: การพัฒนาแหล่งนันทนาการ, นันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว, บางกระเจ้า

1. สาขาวิชานวัตกรรมบริการ วิทยาลัยพัฒนามหานคร มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

(Program in Service Innovation, Institute of Metropolitan Development, Navamindradhiraj University)

2, 3 สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

(Hospitality Industry and Tourism Management, Graduates School, Kasem Bundit University)

1. E-mail: chalit@nmu.ac.th.com, 2. E-mail: naomiao77@gmail.com, 3. E-mail: sutsans@gmail.com

Abstract

This academic article aims to analyzed the guidelines for developing recreational resources for tourism by using Si nakhon Khuean Khan Park and botanical Garden, in Bang Krachao Subdistrict, Phra Pradaeng District, Samut Prakan Province as a case study in order to propose the guidelines for developing recreational resources for tourism in accordance with the spatial context and in accordance with the National Recreation Development Plan. The study was based on secondary data from a literature review to study the spatial context and concepts and theories that are consistent with the studied issues in order to understand the studied issues. and study the primary data from a survey of the potential of the area using an assessment form as a study tool which will lead to the guidelines for developing recreational resources for tourism for Si nakhon Khuean Khan Park and botanical Garden, Bang Krachao Subdistrict, Phra Pradaeng District Samut Prakan Province. The guidelines include Guidelines for developing the potential and standards of recreation personnel, Guidelines for developing places and facilities in the recreational resources to meet standards, Guidelines for managing recreation to meet standards, Guidelines for finding funding/budget sources to support the mission of developing the entire recreation system, and Guidelines for developing rules and regulations related to recreation.

Keywords: Recreation Resources, Tourism Recreation, BANGKACHAO

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวของโลกในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลก ไม่ว่าจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีหรือพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีผลมาจากวัฒนธรรมหรือโครงสร้างทางประชากร แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมทำให้การศึกษาด้านการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปด้วย (วาริษฐ์ มัชฌิมบุรุษ, 2562) จากการทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570) พบว่าวิสัยทัศน์ในการพัฒนาและขับเคลื่อนการท่องเที่ยวมีสาระสำคัญว่า การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม เพื่อต่อยอดการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับภาวะความปกติถดถอย (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2565) โดยในมิติความยั่งยืนนั้นมีความสอดคล้องกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ที่มีเป้าหมายเชิงคุณภาพที่ตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพด้วยการส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์โดยคำนึงถึงขีดจำกัด

และศักยภาพในการฟื้นตัวการบริหารจัดการทรัพยากร (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563) ในมิติการพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงเพิ่มมากยิ่งขึ้น ควรเน้นการส่งเสริมอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทยรวมถึงการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางเศรษฐกิจและความหลากหลายของการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่ (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2560)

ทั้งนี้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้มีนโยบายส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาบุคลากรแหล่งนันทนาการ กิจกรรมนันทนาการ เพื่อความสุขของประชาชน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2551) เพราะการปฏิบัติกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ (Recreation) เป็นทางเลือกหนึ่งในการใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์เพราะกิจกรรมนันทนาการนั้นนับว่ามีประโยชน์ต่อร่างกาย จิตใจ อารมณ์ (กายภาพรภา สง่าใจ, 2563) นอกจากนี้กิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวยังส่งผลให้ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่งผลต่อการช่วยกันรักษาสภาพภูมิทัศน์ของสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวและสามารถอาศัยรายได้จากการท่องเที่ยวมาสนับสนุนการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย อีกทั้งการบริหารจัดการที่ดีย่อมส่งผลดีต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่าบทบาทของนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการพัฒนานันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนควรให้ความร่วมมือในการพัฒนา เพื่อให้สามารถแข่งขันกับเวทีโลกได้ (ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ, 2558) สวนสาธารณะนับเป็นแหล่งนันทนาการพื้นที่สีเขียวสำหรับประชาชนทุกคน มักจัดให้มีสนามหญ้า มีพรรณไม้ เพื่อความร่มรื่นและความสวยงาม มีพื้นที่นั่งสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ และอาจมีพื้นที่สำหรับออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้สวนสาธารณะอาจเป็นเพียงบริเวณที่ถูกประดับตกแต่งด้วยพรรณไม้เพื่อเพิ่มสิ่งแวดล้อมสีเขียวและสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่เมือง ตามแต่ละประเภทและความเหมาะสมของสวนสาธารณะเหล่านั้น (นนทพจน์ เดชะชาติ และวรลักษณ์ คงอ้วน, 2556)

สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ ศรีนครเขื่อนขันธ์ (Si Nakhon Khuean Khan Park and Botanical Garden) หรือที่รู้จักกันในชื่อ สวนบางกะเจ้า เป็นสวนสาธารณะที่แตกต่างจากสวนสาธารณะอื่น ๆ คือบางส่วนมีสภาพเหมือนป่าธรรมชาติ มีระบบนิเวศที่น้ำศึกษา มีความร่มรื่นด้วยต้นไม้หลากหลายชนิด มีสถานที่น่าสนใจหลายแห่ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, มปป.) ดังรูปที่ 1

และความน่าสนใจของสถานที่ ขนาดและรูปร่างของสวน ในส่วนของพฤติกรรมการเลือกกิจกรรมนันทนาการ จะแปรผันตามความแตกต่างของวัย เพศ ลักษณะนิสัย ความนิยม และการฝึกฝน (นิลบล คล่องเวสสะ, 2548; วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2556 อ้างถึงใน เจนณรงค์ สมพงษ์ และวาราลักษณ์ คงอ้วน, 2559)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาศักยภาพของแหล่งนันทนาการ เพื่อการท่องเที่ยวโดยใช้สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการเป็นกรณีศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวทางของการพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวกรณีศึกษาสวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ นำไปสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่และสอดคล้องตามแผนพัฒนานันทนาการแห่งชาติ

2. ทรัพยากรนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวของสวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ทรัพยากรนันทนาการ คือ สิ่งต่าง ๆ ที่นำมาใช้ประโยชน์ในด้านการพักผ่อนหย่อนใจและการแสวงหาความรื่นรมย์ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับกิจการท่องเที่ยว (นิพนธ์ คัมภีรยานนท์, 2537) โดยสามารถจำแนกประเภทของทรัพยากรนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะการเกิด (พงศธร เกษสำลี, 2539; วรรณ วรชวานิช, 2539) ได้แก่ ทรัพยากรนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (National Attraction) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมีความสวยงามและแปลกตา และทรัพยากรนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Manufactured Attraction) เป็นสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อการนันทนาการโดยเฉพาะ ในบริบทเชิงพื้นที่ของสวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ นับว่าเป็นแหล่งนันทนาการที่มีทรัพยากรนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ คือ สวนพฤกษชาติ อันเป็นสถานที่รวบรวมพรรณไม้ดอกและไม้ประดับเป็นพันธุ์ไม้ของไทยและของต่างประเทศโดยจัดเป็นหมวดหมู่เพื่อการศึกษาทางพฤกษศาสตร์และเป็นสถานที่ให้ประชาชนได้พักผ่อนหย่อนใจจะเป็นแหล่งเรียนรู้ในเรื่องของพันธุ์ไม้ดอกและไม้ประดับต่าง ๆ และยังเป็นแหล่งที่ประชาชนได้มาพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อีกทั้งยังมีทรัพยากรนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ สวนสาธารณะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนอีกสถานที่หนึ่ง ในสวนสาธารณะจะประกอบไปด้วย พันธุ์ไม้ดอก และไม้ประดับนานาชนิด สถานที่ออกกำลังกายเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งทางสุขภาพและสังคม เพราะว่าจะเป็นแหล่งที่คนในชุมชนได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ซึ่งช่วยให้นักท่องเที่ยวที่มาพักในเมืองได้ประทับใจ ดังนั้นแหล่งนันทนาการที่กล่าวมาข้างต้นนับว่าเป็นแหล่งที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และเสริมสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้กับผู้เข้ามาเยี่ยมชมและนักท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่าการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์นั้นจะเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะรู้สึกเครียดหรือมีความกังวลใจใด ๆ เกิดขึ้นและกระบวนการเหล่านี้จะได้จากแหล่งนันทนาการประเภทต่าง ๆ ที่อาจจะดำเนินการโดยภาครัฐ และเอกชน ซึ่งแหล่งนันทนาการนั้นจะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น (คณิต เขียววิชัย, 2555) จะเห็นได้ว่าแหล่งทรัพยากรดังกล่าวสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์

ในการใช้เวลาว่างและทำกิจกรรมนันทนาการ เพื่อสร้างประสบการณ์และความพึงพอใจ ความสุข และความสมดุลให้แก่ชีวิต ทรัพยากรนันทนาการช่วยส่งเสริมและดึงดูดใจให้คนใช้เวลาว่างอย่างรู้คุณค่า ด้วยการทำกิจกรรมนันทนาการเป็นเครื่องมือหรือสื่อวิถีทางที่จะนำไปสู่การร่วมกิจกรรม ทรัพยากรนันทนาการเป็นปัจจัยหลักในการสร้างกิจกรรมที่จะทำให้มนุษย์ได้เข้าถึงกิจกรรมนันทนาการที่แท้จริง นอกจากนี้ ทรัพยากรนันทนาการยังช่วยส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เป็นแหล่งที่ช่วยสร้างความสมดุลให้แก่ชีวิต ผ่อนคลายความตึงเครียดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมและพบปะสังสรรค์ของคนในชุมชนและยังเป็นแหล่งที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้รับประสบการณ์จากการทำกิจกรรมนันทนาการของคนในชุมชน (วิพงษ์ชัย ร้องขันแก้ว, 2557)

สรุปได้ว่า ทรัพยากรนันทนาการ คือ สถานที่สำหรับประกอบกิจกรรมนันทนาการ ทั้งนี้ในบริบทเชิงพื้นที่ที่ทำการศึกษามีสามารถจำแนกทรัพยากรนันทนาการออกเป็น 2 ประเภท โดยใช้เกณฑ์ของการเกิดเป็นตัวจำแนก ได้แก่ ทรัพยากรนันทนาการที่ธรรมชาติสร้างขึ้น ได้แก่ สวนพฤกษชาติ สภากฎมิมิอากาศ เป็นต้น และทรัพยากรนันทนาการที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สวนสาธารณะ หอดูนก เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและผ่อนคลายความตึงเครียดให้กับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว

3. การพัฒนาแหล่งนันทนาการโดยใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในศาสตร์นันทนาการถือว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่สำคัญมาก มีระบบ และการจัดการเชิงระบบที่ยิ่งใหญ่จนกลายเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถนำรายได้เข้าประเทศอย่างมหาศาล ทั้งโลกจึงหันมาพัฒนาการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น (กำโชค เผือกสุวรรณ, 2563) ในมิติของการพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวบนฐานทรัพยากรเชิงนิเวศนั้นควรคำนึงถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

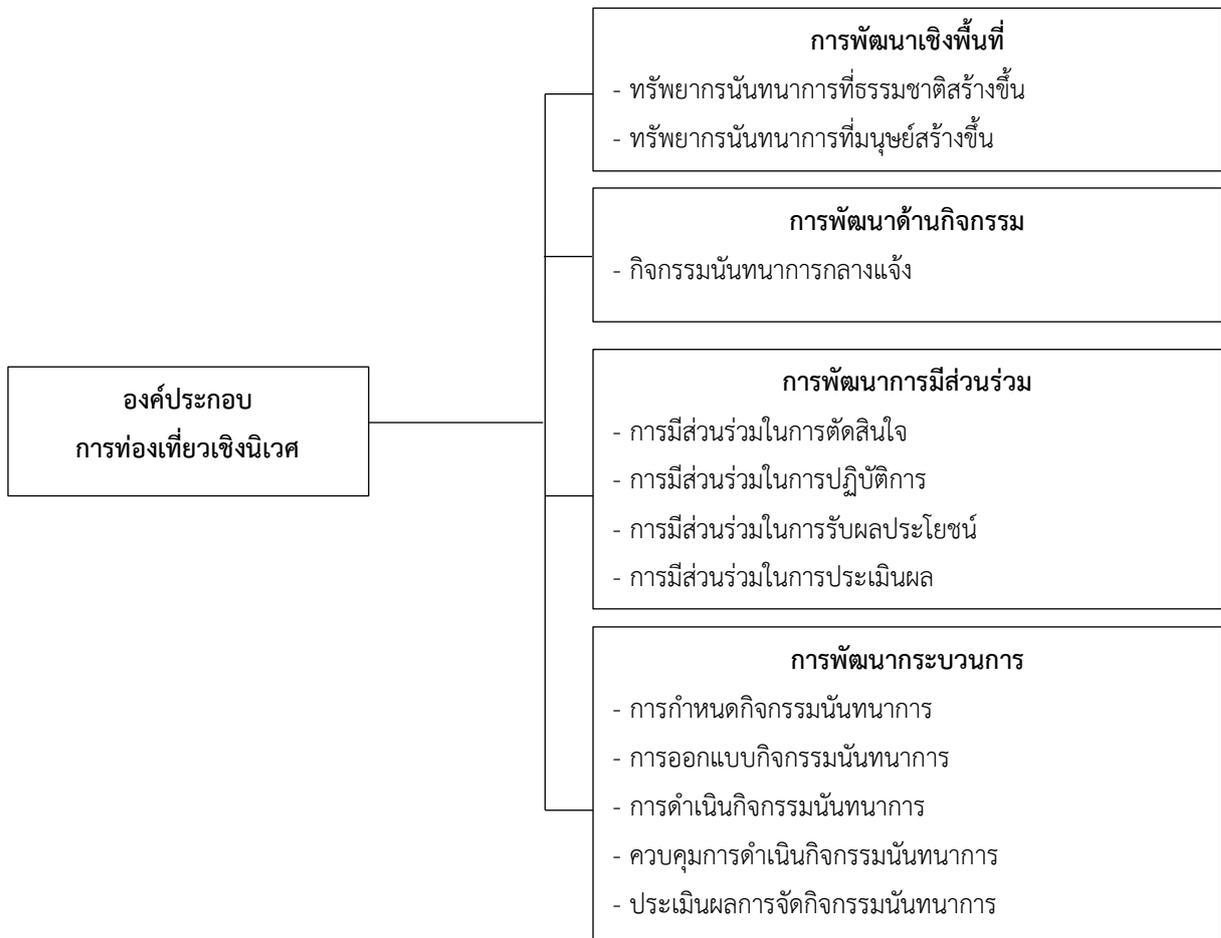
3.1 ด้านพื้นที่ ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวและสภากฎมิมิทัศนบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่มีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นฐานที่สำคัญ สะท้อนภาพความงดงามและแปลกตา ซึ่งอาจมีประโยชน์ด้านการพักผ่อนหย่อนใจให้แก่นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจเข้าเยี่ยมชม

3.2 ด้านกิจกรรมและกระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมเสริมเพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชมความงดงามและแปลกตาของแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กับการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรมด้านการเรียนรู้ควบคู่กับการส่งเสริมด้านการประกอบอาชีพ

3.3 ด้านการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ประชาชนในพื้นที่ รวมทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน โดยประชาชนในพื้นที่ต้องมีค่านิยมที่รักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก โดยการมีแนวความคิดริเริ่มการแก้ไขปัญหาพัฒนาพื้นที่ด้วยศักยภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมมือพัฒนา ต่อยอดศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้สามารถเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

3.4 ด้านการบริหารจัดการเป็นกลไกสนับสนุนให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความยั่งยืน โดยต้องอาศัยศักยภาพขององค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน เป็นพื้นฐานหลัก ทั้งด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรม กระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้การบริหารจัดการสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องใช้ศักยภาพของผู้นำและกลุ่มผู้นำเพื่อขับเคลื่อน เป็นฐานเชื่อมโยงระหว่างธรรมชาติและสิ่งทีชุมชนเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ ทั้งการจัดที่พัก อาหาร ของที่ระลึก การอำนวยความสะดวก ความเป็นระเบียบ และความสะอาด เป็นต้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556 อ้างถึงใน อุมาพร บุญเพชรแก้ว และอิสระพงษ์ พลธานี, 2562)

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ดังนั้นนักพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวของสวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จึงควรทบทวนองค์ประกอบดังกล่าวเพื่อการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ ได้แก่ การพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาด้านกิจกรรม การพัฒนากระบวนการ การพัฒนาการมีส่วนร่วม ดังรูปที่ 2 ทั้งนี้การพัฒนาในทุกมิติต้องอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและกำหนดช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการเป็นสำคัญ

รูปที่ 2 องค์ประกอบ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ปรับปรุงจาก: Cohen & Uphoff (1981); คณิต เขียววิชัย (2555);

อุมาพร บุญเพชรแก้ว และอิสระพงษ์ พลธานี (2562); นุชรา แสงสุข (2564)

4. องค์ประกอบห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว

การพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวบนฐานทรัพยากรเชิงนิเวศควรคำนึงถึงองค์ประกอบห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับมิติต่าง ๆ เพราะห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) เป็นกิจกรรมในการนำผลิตภัณฑ์หรือบริการ ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ของการผลิต และดำเนินการการส่งมอบไปขั้นตอนสุดท้ายในการส่งออกไปยังผู้บริโภค โดยห่วงโซ่คุณค่าในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการนั้นผู้ประกอบการต้องนำมาปรับให้เข้ากับกระบวนการในการให้บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งจะประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ตั้งแต่ก่อนการเดินทาง ระหว่างการเดินทาง และหลังจากเดินทาง (Tinta, 2017; Rahmiati et al., 2020 อ้างถึงใน Maneerat & Jaroenwisan, 2022) ประกอบด้วย

4.1 การวางแผนการเดินทางจากสถานที่ต้นทาง ได้แก่ ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว ตัวแทนขายสินค้าการท่องเที่ยว ระบบจองออนไลน์ เป็นต้น

4.2 การเดินทาง ได้แก่ สายการบิน รถสาธารณะหรือรถเช่า เรือข้ามฟาก รถไฟ รวมถึงการขนส่งแบบไม่เป็นทางการ เป็นต้น

4.3 ที่พักแรม ได้แก่ ที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท ฟาร์มสเตย์ ที่พักแบบแคมป์ปิ้ง โรงแรมและรีสอร์ท

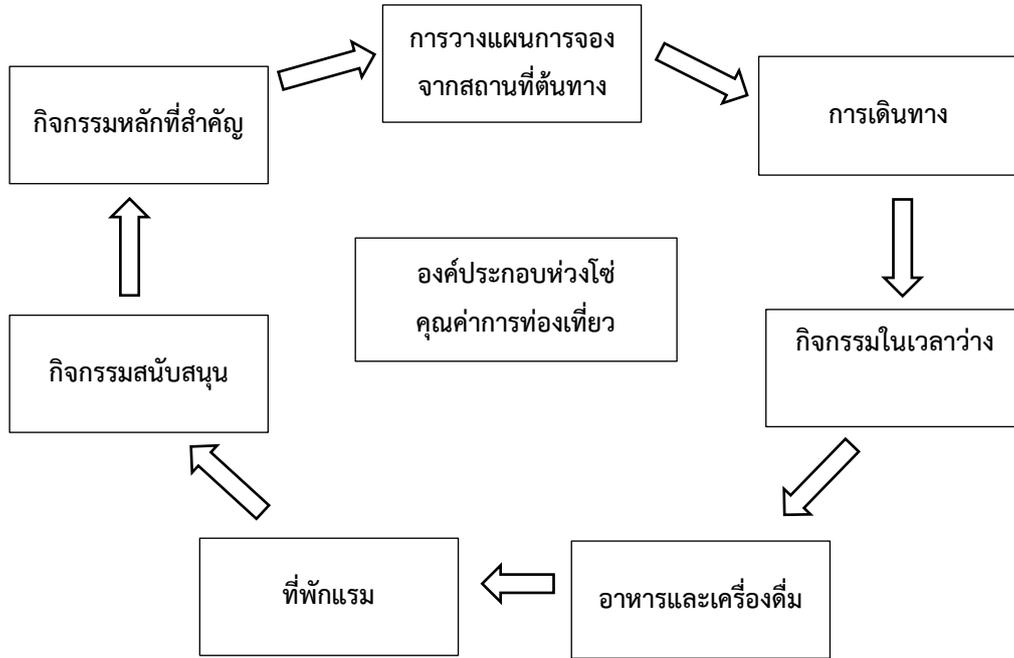
4.4 อาหารและเครื่องดื่ม ได้แก่ ร้านอาหาร รถขายอาหารเคลื่อนที่ บาร์ ผับและสถานบันเทิง และตู้ขายอาหารอัตโนมัติ เป็นต้น

4.5 กิจกรรมในเวลาว่าง ได้แก่ กิจกรรมชมสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการเดินดูและซื้อสินค้า กิจกรรมกีฬาและผจญภัย กิจกรรมเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

4.6 กิจกรรมสนับสนุน ได้แก่ การจัดหาและพลังงาน รวมทั้งการศึกษา การธนาคาร ประกันภัย บริการด้านกฎหมาย บริการสุขภาพ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทั้งเทคโนโลยี สิ่งทอ หัตถกรรม อนุภาค บริโภค เกษตรกรรม ประมง อาหาร อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ฯลฯ

4.7 กิจกรรมหลักที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ การสื่อสาร การส่งเสริมการขาย การสร้างแบรนด์ และการตลาด การควบคุมคุณภาพ การจัดจำหน่าย การขาย และการดำเนินงานและบริการปลายทาง รวมทั้งธรรมาภิบาล การกำหนดนโยบาย และการวางแผนสนับสนุนสถาบันในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ฯลฯ (World Tourism Organization, 2013)

สรุปได้ว่า องค์ประกอบห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวนั้นเป็นกระบวนการในการให้บริการนักท่องเที่ยว ตั้งแต่ก่อนการเดินทาง ระหว่างการเดินทาง และหลังจากเดินทาง ของธุรกิจต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน เพื่อส่งมอบบริการที่มีคุณค่าและประสบการณ์ที่น่าจดจำแก่นักท่องเที่ยว ในมิติการพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวของสวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ควรประยุกต์ใช้องค์ประกอบดังกล่าวเพื่อพัฒนาธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน ทั้งธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงและธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องโดยทางอ้อม เพื่อส่งมอบการบริการและประสบการณ์ที่น่าจดจำแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ นำไปสู่การพัฒนาอารมณสุขของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 องค์ประกอบห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว
ปรับปรุงจาก: World Tourism Organization (2013)

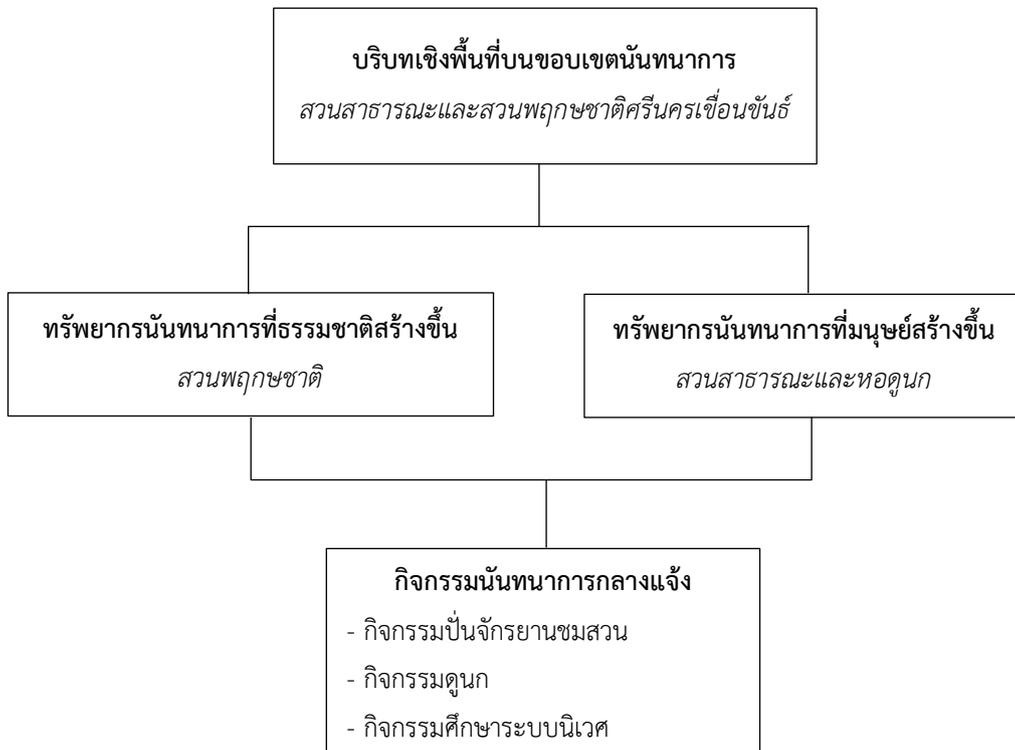
5. บริบทเชิงพื้นที่ที่สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ ศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

การศึกษาบริบทเชิงพื้นที่ที่สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ ศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาโดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิจากการทบทวนเอกสาร บทความวิชาการ บทความวิจัย เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ นำไปสู่การเสนอแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่กรณีศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ ศรีนครเขื่อนขันธ์ (Si Nakhon Khuean Khan Park and Botanical Garden) หรือที่รู้จักกันในชื่อ สวนบางกระเจ้า เป็นสวนสาธารณะที่แตกต่างจากสวนสาธารณะอื่น ๆ คือบางส่วนมีสภาพเหมือนป่าธรรมชาติ มีระบบนิเวศที่น่าศึกษา มีความร่มรื่นด้วยต้นไม้หลากหลายชนิด มีสถานที่ที่น่าสนใจหลายแห่ง ทั้งในสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ และบริเวณรอบนอกของสวน สถานที่ที่น่าสนใจและกิจกรรมท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรมปั่นจักรยานชมสวน นับเป็นกิจกรรมยอดนิยมของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนสวนบางกระเจ้า ซึ่งจะมีร้านจักรยานให้เช่าโดยคิดค่าเช่าเป็นชั่วโมงหรือคิดแบบเหมาทั้งวัน กิจกรรมดูนก ฃ หอดูนก นับเป็นกิจกรรมการชมนกสวยๆ ให้ชมมากเป็นพิเศษในช่วงเช้ากับช่วงเย็น นอกจากชมนกแล้วยังชมวิวดูได้เหมาะสมอีกด้วยและยังเป็นจุดที่นักท่องเที่ยวนิยมถ่ายรูปกันเป็นอย่างมากจุดหนึ่ง กิจกรรมการเรียนรู้ ณ บ้านรูปสมุนไพรรสชาติที่ผลิตรูปหอมและทำผ้ามัดย้อม โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางน้ำผึ้ง โดยใช้สมุนไพรรสชาติในท้องถิ่นเป็นวัตถุดิบในการผลิต กิจกรรมการเรียนรู้ ณ พิพิธภัณฑ์ปลากัดไทย แหล่งรวมปลากัดสายพันธุ์ต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ชมความงามของสีสันทปลากัดไทย และกิจกรรมเที่ยวชมตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตลาดน้ำริมคลองที่ขายของหลายประเภท

โดยเฉพาะของกินที่มีแปลก ๆ น่าลองชิม นอกจากนี้ก็มีสินค้าที่ระลึก ของฝาก ฯลฯ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, มปป.) จะเห็นได้ว่าสวนสาธารณะเป็นพื้นที่สีเขียวสำหรับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นพื้นที่สำหรับลดความตึงเครียดจากการเรียนหรือการทำงานในแต่ละวัน สามารถตอบสนองผู้เข้าใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่สำคัญในการจัดการและสร้างภูมิทัศน์ที่สวยงามให้เกิดขึ้นภายในเมือง โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ แก้วอ้อยหรือม้านั่ง ป้ายแสดงผังบริเวณ ถึงขยะ ลานกิจกรรมกลางแจ้ง ทางเดินเท้า และท่อระบายน้ำ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว (เยาวลักษณ์ จันทมาศ และ วราลักษณ์ คงอ้วน, 2555)

สรุปได้ว่า บริบทเชิงพื้นที่ของสวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ ศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีทรัพยากรนันทนาการที่ธรรมชาติสร้างขึ้นที่โดดเด่น คือ สวนพฤกษชาติ และยังมีทรัพยากรนันทนาการที่มนุษย์สร้างขึ้นที่โดดเด่น ได้แก่ สวนสาธารณะและหอดูนก เพื่อประกอบกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง เช่น กิจกรรมปั่นจักรยานชมสวน กิจกรรมดูนก กิจกรรมการศึกษา ระบบนิเวศ เป็นต้น ดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 บริบทเชิงพื้นที่ของสวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ ศรีนครเขื่อนขันธ์

ปรับปรุงจาก: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (มปป.)

6. ศักยภาพของแหล่งนันทนาการพื้นที่สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ ศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

การศึกษาศักยภาพของแหล่งนันทนาการพื้นที่สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ ศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาโดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจศักยภาพเชิงพื้นที่โดยใช้แบบประเมินเป็นเครื่องมือในการศึกษา นำไปสู่การเสนอแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่กรณีศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1 ศักยภาพและความเหมาะสมของแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในมิติความยั่งยืน ศึกษาโดยการปรับใช้หลักเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการประกาศเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

6.1.1 ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความหลากหลายของระบบนิเวศในแหล่งธรรมชาติ มีสภาพความสวยงามทางกายภาพและสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งธรรมชาติและมีความเป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นเฉพาะตัวทางกายภาพของพื้นที่

6.1.2 ด้านสถานภาพความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย พบว่า สภาพความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังไม่เสื่อมโทรมมากนัก มีความเสี่ยงจากผลกระทบด้านมลพิษค่อนข้างมากเนื่องจากที่ตั้งอยู่ใกล้เขตเมือง รวมทั้งเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศหรือสภาพดั้งเดิมของแหล่งท่องเที่ยวเนื่องจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ขาดความรับผิดชอบต่อในบางบุคคล

6.1.3 ด้านการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจ สังคม และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น พบว่า ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว และการจัดการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมจากการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

6.2 ศักยภาพและความเหมาะสมของแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในมิติระบบนิเวศ ศึกษาโดยการปรับใช้หลักเกณฑ์ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแต่ระบบนิเวศ ตามแนวคิดของสมพงษ์ วราภาสกุล (2544)

6.2.1 ด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมีระบบนิเวศน์สมบูรณ์ พบว่า พื้นที่กรณีศึกษาเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมีระบบนิเวศน์ป่าบึงน้ำจืดเป็นป่าที่มีน้ำท่วมขังในบางช่วงหรือขังตลอดปี มักพบกระจายทั่วไปทุกภาค พบมากทางภาคกลาง และป่าชายเลนระบบนิเวศที่ประกอบไปด้วยพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์หลายชนิด ดำรงชีวิตร่วมกันในสภาพแวดล้อมที่เป็นดินเลน น้ำกร่อย และมีน้ำทะเลท่วมถึงอย่างสม่ำเสมอ

6.2.2 ด้านความพร้อมในการบริการจัดการมีศูนย์ศึกษาธรรมชาติ พบว่า ภายในพื้นที่มีเคาน์เตอร์บริการข่าวสาร มีมุมนิทรรศการ มีห้องสุขาสาธารณะ มีมุมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มและมียานพาหนะบริการในแหล่งท่องเที่ยว สำหรับด้านการสื่อสารมีสัญญาณ WIFI เฉพาะร้านอาหารและเครื่องดื่มบางร้าน

6.2.3 ด้านการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ พบว่า ภายในพื้นที่มีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ มีเส้นทางไปและกลับทางเดิม มีเส้นทางเป็นแบบวงรอบและวงกลม โดยมีระยะทางตั้งแต่ 1 กิโลเมตร เป็นต้นไป ทั้งนี้มีเส้นทางอย่างน้อย 1 เส้นทาง

6.2.4 ด้านป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติ พบว่า ภายในพื้นที่มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เป็นระยะ ๆ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว มีข้อความแสดงความเป็นมิตรแก่นักท่องเที่ยว เช่น ป้ายยินดีต้อนรับผู้มาเยือนหรืออวยพรให้เดินทางกลับโดยปลอดภัย มีข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเดินทางไปยังแหล่งนันทนาการ เน้นความปลอดภัย และประหยัดเวลาเดินทาง มีข้อมูลเส้นทางอื่นและแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงเพื่อลดความแออัดในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว มีข้อมูลระบุเวลาทำการรวมทั้งเวลาจำหน่ายบัตรผ่านประตูเพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวได้วางแผนในการเดินทางอย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ด้านประวัติศาสตร์ ธรรมชาติและวัฒนธรรม และมีข้อมูลแนะนำการปฏิบัติตัวและการทำกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสม

6.2.5 ด้านแผนที่และคู่มือแนะนำเที่ยวประกอบป้ายสื่อความหมาย พบว่า ภายในพื้นที่มีแผนที่และคู่มือแนะนำเที่ยวประกอบป้ายสื่อความหมาย มีข้อมูลแสดงเส้นทางคมนาคมในการเดินทาง มีข้อมูลสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว มีข้อมูลลักษณะภูมิประเทศ และมีข้อมูลการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น

6.2.6 ด้านนโยบายต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชัดเจน พบว่า ภายในพื้นที่ปราศจากเสียงรบกวน มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอแต่ขาดความเหมาะสมด้านวัสดุและการออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อากาศปราศจากฝุ่นและควัน ไม่มีกลิ่นฟุ้งกระจายและสร้างความรำคาญในแหล่งท่องเที่ยว

6.3 ศักยภาพและความเหมาะสมของแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในมิติห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว ศึกษาโดยการปรับใช้แนวคิดห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวของ World Tourism Organization (2013)

6.3.1 ด้านการวางแผนการจองจากสถานที่ต้นทาง พบว่า ภายในพื้นที่มีระบบจองออนไลน์สะดวกในการให้บริการต่อนักท่องเที่ยว เช่น การจองธุรกิจที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท เป็นต้น

6.3.2 ด้านการเดินทาง พบว่า ภายในพื้นที่มีบริการรถสาธารณะหรือรถเช่าเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว มีบริการเรือข้ามฟากเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว มีบริการรถไฟฟ้าง่ายเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว มีเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และมีที่จอดรถเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

6.3.3 ด้านที่พักแรม พบว่า ภายในพื้นที่มีบริการธุรกิจพักแรมแบบที่สัมผัสวัฒนธรรมชนบทหรือโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐานตามที่กรมการท่องเที่ยวกำหนด

6.3.4 ด้านอาหารและเครื่องดื่ม พบว่า ภายในพื้นที่มีการให้บริการร้านอาหาร รถขายอาหารเคลื่อนที่ มีจุดแวะซื้อสินค้ากระจายอยู่ตามบริเวณสำคัญ รวมถึงมีระบบสาธารณสุขปลอดภัยครบครัน เช่น ไฟฟ้าและประปา เป็นต้น

6.3.5 ด้านกิจกรรมในเวลาว่าง พบว่า ภายในพื้นที่มีกิจกรรมชมสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมเพื่อสุขภาพ โดยเป็นกิจกรรมที่ลดผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การปั่นจักรยาน และกิจกรรมที่ลดผลกระทบเชิงลบต่อวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมการจักสาน ทำขนม เป็นต้น

สรุปได้ว่า ศักยภาพของแหล่งนันทนาการพื้นที่สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ ศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย ศักยภาพและความเหมาะสมของแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในมิติความยั่งยืน ได้แก่ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสถานภาพ ความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย และด้านการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจ สังคม และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ศักยภาพและความเหมาะสมของแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในมิติระบบนิเวศ ได้แก่ ด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมีระบบนิเวศน์สมบูรณ์ ด้านความพร้อมในการบริการจัดการมีศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ด้านการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ด้านป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ด้านแผนที่และคู่มือแนะนำเที่ยวประกอบป้ายสื่อความหมาย และด้านนโยบายต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชัดเจน และศักยภาพและความเหมาะสมของแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในมิติห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านการวางแผนการจูงจูงจากสถานที่ต้นทาง ด้านการเดินทาง ด้านที่พักแรม ด้านอาหารและเครื่องดื่ม และด้านกิจกรรมในเวลาว่าง

7. แนวทางการพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวพื้นที่สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ ศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้ศึกษาได้เสนอแนวทางพัฒนาออกเป็น 5 ด้าน เพื่อให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาการจัดการทรัพยากรนันทนาการ ในแผนพัฒนานันทนาการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) ดังนี้

7.1 แนวทางการพัฒนาศักยภาพและมาตรฐานบุคลากรนันทนาการ

แนวทางการพัฒนา	ผู้รับผิดชอบ
การจัดให้มีการพัฒนานักสื่อความหมายชุมชนให้มีความรู้ทั้งทางด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม ระบบนิเวศ และสามารถบรรยายเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับบริบทเชิงพื้นที่ ได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ	สถาบันการศึกษาที่ให้บริการวิชาการ และบริการสังคมในพื้นที่
การจัดให้มีการพัฒนาผู้นำนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวให้สามารถออกแบบกิจกรรมนันทนาการให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่	กรมพลศึกษา
การจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรบริการในด้านคุณภาพการบริการตามมาตรฐานสากล	สถาบันการศึกษาที่ให้บริการวิชาการ และบริการสังคมในพื้นที่

7.2 แนวทางการพัฒนาแหล่งนันทนาการ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับนันทนาการให้มีมาตรฐาน

แนวทางการพัฒนา	ผู้รับผิดชอบ
การจัดให้มีสัญญาณไฟจราจร เพื่อช่วยการจราจรระเบียบการสัญจรบนท้องถนน และคำนึงถึงการออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบในพื้นที่
การจัดให้มีการติดตั้งกล้องวงจรปิด เพื่อป้องกันปัญหาการโจรกรรมทรัพย์สิน ป้องกันและลดอัตราการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่	หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบในพื้นที่

7.3 แนวทางการบริหารจัดการนันทนาการให้มีมาตรฐาน

แนวทางการพัฒนา	ผู้รับผิดชอบ
การจัดให้มีสมาคมหรือชมรมเพื่อการบริหารจัดการนันทนาการภายในพื้นที่ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนานันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว	ทุกภาคส่วน

7.4 แนวทางการจัดหาแหล่งทุน/งบประมาณ สนับสนุนภารกิจการพัฒนาพื้นที่นันทนาการทั้งระบบ

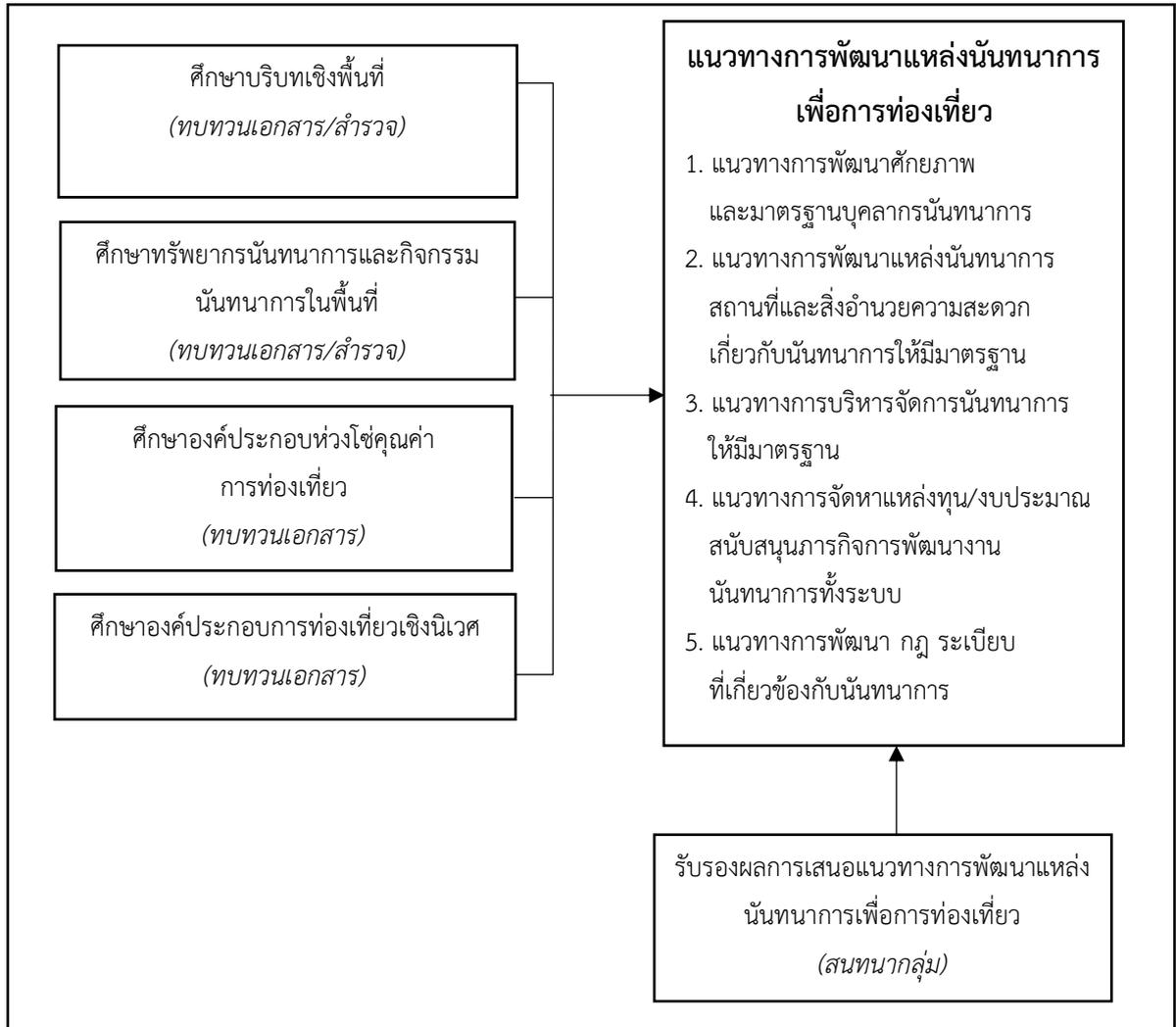
แนวทางการพัฒนา	ผู้รับผิดชอบ
การจัดให้มีการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อระดมทุน สนับสนุนการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมถึงสนับสนุนด้านทรัพยากรนันทนาการเพิ่มมากขึ้น	ทุกภาคส่วน

7.5 แนวทางการพัฒนา กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับนันทนาการ

แนวทางการพัฒนา	ผู้รับผิดชอบ
การจัดให้มีการกำหนดข้อบังคับสำหรับนักท่องเที่ยวในมิติของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
การจัดให้มีการกำหนดข้อบังคับสำหรับเจ้าบ้านและผู้ประกอบการในมิติของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
การจัดให้มีการกำหนดใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อจัดการความมีระเบียบของสังคม อาทิ พ.ร.บ.ความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535	ทุกภาคส่วน

8. บทสรุป

แนวทางการพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ควรพัฒนาบนพื้นฐานการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งธำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสามารถนำเสนอกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวที่มอบคุณค่าทางนันทนาการให้กับนักท่องเที่ยวทั้งร่างกายและจิตใจ นักพัฒนาจึงควรศึกษาประเด็นที่สำคัญเพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจก่อนลงมือพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนในทุกมิติ สรุปสาระสำคัญได้ดังรูปที่ 5

รูปที่ 5 แนวทางการพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
ที่มา: ผู้วิจัย

แนวทางการพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิโดยการทบทวนวรรณกรรมและการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยการสำรวจบริบทเชิงพื้นที่ ขั้นตอนที่ 2 การนำเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว และ ขั้นตอนที่ 3 การรับรองผลการเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว วิธีการดังกล่าวสามารถนำไปปรับใช้กับแหล่งนันทนาการอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกันเพื่อนำเสนอรูปแบบกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่แตกต่างกัน โดยคำนึงถึงมาตรฐานของแหล่งนันทนาการประเภทสวนสาธารณะและต้องพัฒนาบนพื้นฐานของการรักษาระบบนิเวศให้คงเดิม เพื่อธำรงรักษาพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองเพื่อคนรุ่นถัดไป

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2551). *ด้านการกีฬาและนันทนาการ*. สืบค้น 27 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://www.mots.go.th/news/316>.
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). *ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2569*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- กาพย์ประภา สง่าใจ. (2563). กิจกรรมนันทนาการกลวิธีหนึ่งสู่การสูงวัยอย่างมีพลัง. *วารสารสังคมวิวัฒน์*, 11(2), 1-14.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (มปป.). *สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ ศรีนครเขื่อนขันธ์*. สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://thai.tourismthailand.org/Attraction/สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ-ศรีนครเขื่อนขันธ์>.
- กำโชค เผือกสุวรรณ. (2563). *ไกด์/มัคคุเทศก์ และเกม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- คณิต เขียววิชัย. (2555). แหล่งนันทนาการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*, 13(24), 67-74.
- เจนณรงค์ สมพงษ์ และวราลักษณ์ คงอ้วน. (2559). บทบาทและการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล.*, 22(1), 56-69.
- ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ. (2558). บทบาทของนันทนาการการท่องเที่ยวในการพัฒนาประเทศ. *สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 21(1), 39-53.
- นนทพจน์ เดชะชาติ และวราลักษณ์ คงอ้วน. (2556). แนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล.*, 17(2), 80-91.
- นินนาท คิมภีรยานนท์. (2537). *ส 503 สังคมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- นุชรา แสงวสุข. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมนันทนาการ สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 13(2), 129-147.
- พรมิตร กุลกาลยีนง. (2564). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในคู้บางกะเจ้า. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 9(1), 32-41.
- พงศธร เกษสำลี. (2539). *วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมนักศึกษาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- เยาวลักษณ์ จันทมาศ และวรวิลักษณ์ คงอ้วน. (2555). แนวทางพัฒนาสวนสาธารณะในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล.*, 15(2), 103-115.
- วรรณภา วงษ์วานิช. (2539). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วาริษฐ์ มัชยมบุรุษ. (2562). โครงสร้างของระบบการท่องเที่ยว. *วารสารบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 14(1), 94-102.
- วิพงษ์ชัย ร้องขันแก้ว. (2557). *นันทนาการและการบริการชุมชน*. กรุงเทพฯ: คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพงษ์ วราภาสกุล. (2544). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. *Life Sciences and Environment Journal*, 2(1-2), 51-55.
- อุมพร บุญเพชรแก้ว และอิสระพงษ์ พลธานี. (2562). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศศูนย์ศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศ ป่าชายเลนสิรินาถราชินี อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 39(5), 175-193.
- อุษณีย์ วัชรไพศาลกุล. (2563). แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่คุ้งบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 14(3), 107-119.
- Cohen, J.M. , & Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies*. New York: Cornell University Press.
- Maneerat, P., & Jaroenwisat, K. (2022). Value Chain Model for Value Addition of Local Ingredients to Gastronomy Tourism's Activities in Phuket Province. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 5(3), 813-825.
- World Tourism Organization. (2013). *Sustainable Tourism for Development Guidebook – Enhancing capacities for Sustainable Tourism for development in developing countries*. Madrid: UNWTO.